

Irodalmi Ujság

VI. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM.

A MAGYAR ÍRÓK LAPJA

1955 FEBRUÁR 12.

Háy Gyula

FEBRUÁR 13

Ezekben a napokban ország-
szerte találkozóra hívják össze a tíz-
éves gyerekeket, az 1945-ös év szü-
lőit.

Ezek a történelem első magyarjai,
akik szabadon születtek, ezek az el-
sők, akik a mi földünkön egyetlen
pillanattal sem szívták a nemzeti alá-
rendeltség, a rabság levegőjét.

Üljünk le gondolatban ezeknek a
tízéveseknek a születésnapjára aszta-
lához és, amikor az ő születésük év-
fordulóját ünnepezzük, örüljünk a
mi újjászületésünk tizedik évforduló-
jának is.

Mert szabadná lenni annyi, mint
újja születni, és szeretett, gyönyörű
fővárosunk, az ostrom, a háború, az
évtizedes politikai elnyomatás és az
évszázados nemzeti katasztrófák
nyomaival megtörhetetlen testén és
lelkén, épp tíz évvel ezelőtt szüle-
tett újja, szabadult fel. Csökkenhet-e
akárcsak egy pillanatra is a hála és
végtelen szeretet érzése azok iránt,
akiktől ezt a létünket újíteremtő
szabadságot kaptuk? Lehet-e egyet-
len pillanata az életünknek, amikor
nem gondolunk hálával csordultig
telt szívvel életünk megmentőjére,
jövők megalapozójára, a nagy Szov-
jetunióra? Járhatunk-e fővárosunk
utcáin anélkül, hogy a rengeteg vére
ne gondolnánk, amellyel ezeket a
köveket a szovjet hősök öntözték, a
mi szabadságunkért, a mi újjászüle-
tésünkért?

Hiszen csak az eltelt tíz évben bon-
takozott ki teljes nagyságában az a
történelmi ajándék, amelyet a Szov-
jetunió nagy népe, a mi népünknek
felszabadításunkkal adott.

Azóta érthettük csak meg teljesen,
hogy felszabadulásunkkor örök idő-
re eljegyeztük magunkat a béke esz-
méjével. A Szovjetunió politikája —
és ez nem alkalmi, hanem a nagy
ország létével alapjában összefüggő
magatartás — a béke politikája. Ha-
talmos erejét a béke megvédésének,
megőrzésének szolgálatába állítja.
Veled való barátságunk lehetővé te-
te, hogy mi is nemzeti létezésünk lé-
nyeges alapponosává tegyük a bé-
kéért való harcot — először a ma-
gyar történelemben. Ez a harc ered-
ményes. Napról-napra érezzük a bé-
ke erejét, tapasztaljuk az eddig léte-
zett legnagyobb tömegmozgalomnak
a Szovjetunió vezette békétábor moz-
galmának kézzelfogható, nagy si-
kerét. Felszabadulásunkból logiku-
san következett, hogy mi ennek a
nagy szerű mozgalomnak nemcsak
harcos tényezői, hanem eredményei-
nek szerencsés élvezői is lehetünk.

Az is csak a tíz év alatt válhatott
köztudomásúvá, hogy felszabadulá-
sunk lehetővé tette belső ügyeink
végső rendezését. A magyar föl-
dön évszázadok óta folyó pörök vé-
gre eldőlhetnek, mert szabadok va-
gyunk, s akarunk szerint vihetjük
azokat dülőre. Akaratunk szerint pe-
dig a döntés az ember ember ál-
tal való kizsákmányolásának meg-
szüntetése. Egyetlen történelmileg
lehető és kívánatos nemzeti élet-
formánk a szocializmus, amely majd
a kommunizmusba fog átnőni és
amely már a közeljövőben soha nem
látott, sőt soha nem remélt jólétet
fog biztosítani a magyar népnek.

Ezért az új és nemzeti fennmara-
dásunkat, boldogulásunkat egyedül
biztosító életformánkért harcoltunk
mi magyar kommunisták már évti-
zedek óta. Ezért harcol most már a
magyar nép, a politika, a gazdaság,
a szellemi élet minden fegyverével.

Emberek vagyunk és így a szocia-
lizmushoz vezető utat nem járhattuk
botlások, tévovázások, hibák nélkül.
Helyes és szükséges, hogy ezekről
megemlékezzünk, ezekből tanuljunk,
ezeket helyrehozzuk. De éppen most,
amikor tíz év távlatából tekintünk
vissza erre az útra, látjuk mennyire
túlragyogják népünk nagy eredmé-
nyei a legszigorúbb önbírálattal fel-
tárt hibáinkat is. Nem volt ennél
ragyogóbb évtizede a magyar törté-
nelemnek!

És lehetett volna-e ilyen eredmé-
nyes ez az évtized, ha a nagy szov-
jet nép megalapozta volna a felsza-
badításunk tényével és nem adott

volna meg, soha el nem ernyedő tü-
relemmel és szeretettel minden tá-
mogatót, tanácsot, segítséget és nem
utolsó sorban követésre méltó pél-
dát, amelyre fejlődésünk folyamán
szükségünk van.

Mi haladó magyar írók már a
felszabadulásunk előtt is megérettük
— ki közvetlenebbül és világosab-
ban, ki csak közvetve és homályo-
san — azt az erőt, amely a szovjet
irodalomból felénk sugárzik. Leg-
utóbb a szovjet írók II. kongresszu-
sa jelentett és várható további
felvirágzásában majd csak később
tudja az irodalomtörténet kellőké-
ppen értékelni.

Az író a lélek mérnöke. Ezt a büsz-
ke, önértéztől és felelősségtudattól
duzzadó definíciót is a Szovjetunió-
tól kaptuk. Igen, az emberi lélek
mérnökei vagyunk és a dolgunk nem
merül ki abban, hogy felmérjük az
emberi lelkeket. Nem, mi tervező
mérnökök is vagyunk, mi tervezzük
és segítjük megalkotni az új ember
lelkét. Erre a nagy írói teremtő mun-
kára, a legnagyobbra, amiért érde-
mes tollat a kézbe venni, szintén csak
a felszabadulás adta meg a bőséges
lehetőséget.

Vajon élünk-e már kellőképpen ez-
zel a lehetőséggel?

Amikor a főváros felszabadult,
az emberiség visszakapta azt a gyö-
nyörű, népeket összefogó ezüstövet,
amelyet az embertelenség elrabolt
tőle: a Dunát. De az öv remekmű-
csattjai, a hidak hiányoztak.

Ki hitte volna, hogy csak rövid
néhány hónap fog eltelni és az
ezüstöv máris megkapja legelső új
csattját, fővárosunkban felépült az
első Dunahíd? Mi, kommunisták
hittük és mert hittük, hát meg is
valósítottuk. Az újáépítés hatalmas,
áldozatos munkájának lelke, motor-
ja, irányítója, célravezetője minden
kétséget kizáróan a mi pártunk
volt.

Vajon, amikor a nemzeti irodalom
gyönyörű folyamatát láttuk magunk
előtt és új művekkel kellett hidakat
verni, hogy azok segítsenek egy nagy
egészre összefoglalni nemzetünket,
vállalták-e és betöltötték-e a kom-
munista írók ugyanezt a vezető, irá-
nyító, előrehajtó, diadalt biztosító
szerepet? Erre a kérdésre sok igen-
nel és sok nemmel felelhetünk. De
azzal az egyértelmű igennel, amellyel
a Kossuth-híd, a Lánchíd, a Sztálin-
híd felel, sajnos, mi írók ezideig még
nem válaszolhatunk.

Pedig — és ezt épp szabad iro-
dalmunk második évtizedének a kü-
szöbén kell kimondanunk — minden
írói tehetség magva és biztosítéka a
tiszt világnézet. Csak ez fejlesztheti
ki a tehetséget, ennek hiányában a
legszebb tehetség is elcsúszhat, elka-
lódik. A jövő nagy írói tehát csak
azok közül emelkedhetnek ki, akik
a leghaladottabb világnézet alapján
állnak, annak a világnézetnek az
alapján, amelyen nagy pártunk áll
és harcol.

Amikor arról van szó, hogy a fel-
szabadulásunk adta lehetőséget a
legjobb használatuk népeink boldo-
gulására, erről az egyszerű, meg-
dönthetetlen igazságról nem szabad
megfeledkeznünk.

Írjatok igazat! Minden írónak ez
az egyetlen méltó jelmondata szintén
felszabadítónktól, a Szovjetunióból
jött hozzánk: Sztálin mondta ezt a
szovjet íróknak.

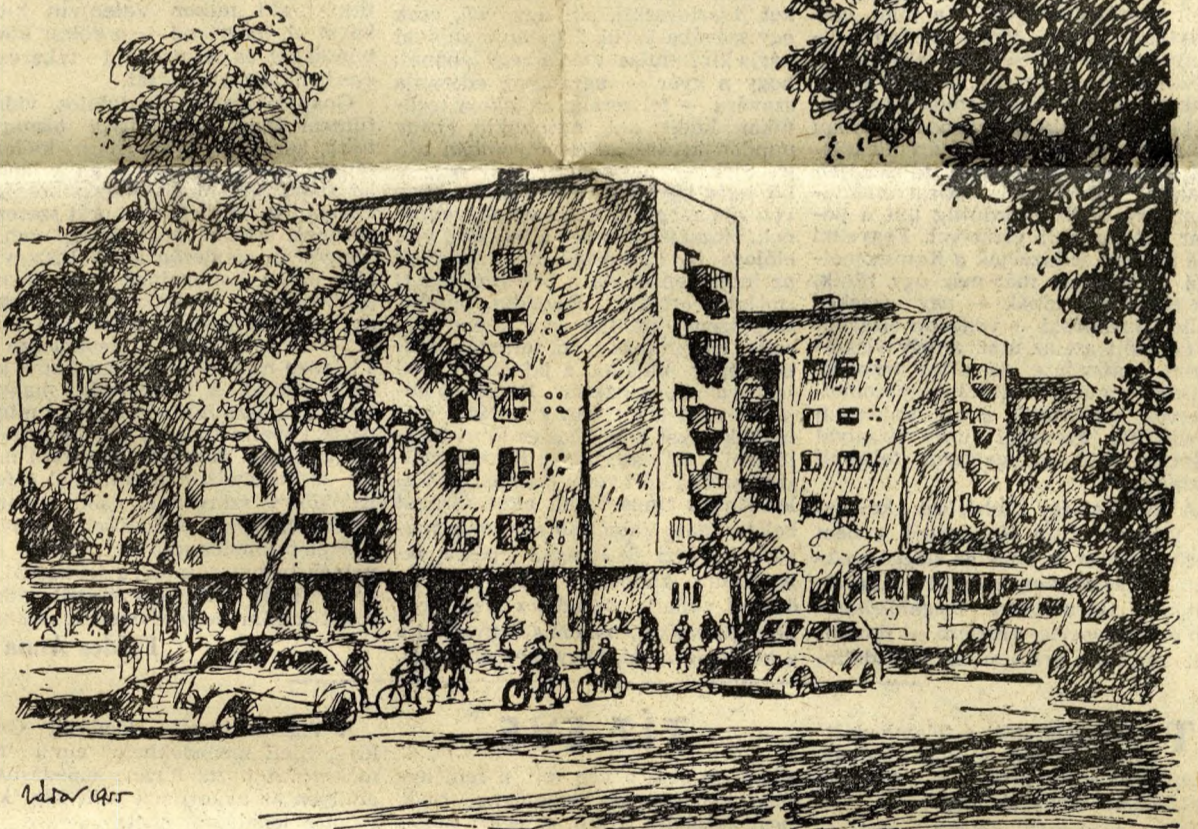
Igen, az író és az igazság elválaszt-
hatatlanul egy kell, hogy legyen. Aki
az igazsággal taktikázik, spekulál,
aki az olvasóját félti az igazság hatá-
sától, kiskorúként kezeli és csak csin-
ján hajlandó átadni neki azt, amit
mint igazságot felismert, az nem író.

De egyszerű feladat-e igazat mon-
dani? Bizony nagyon bonyolult fel-
adat. És az igazi író egy életen át
arca verejtékével tanulja az igaz-
mondást. Az író foglalkozásszerű
igazmondó és foglalkozásának sok
csínját-bínját kell kitanulnia, míg
mesternek vallhatja magát.

Először is ahhoz, hogy igazat ír-

KRISTÓF TER 1945

BÉKE TÉR 1955

Zádor István rajza

hassunk, tudni kell az igazságot. Ér-
teni kell a világot legnagyobb és leg-
aprólékosabb összefüggéseiben és eh-
hez éles szemem és nagy tapasztala-
ton kívül épp az előbb említett tisz-
ta világnézetre van szükség. Akinél
ez hiányzik, annál meglehet az aka-
rat az igazmondásra, de nincs meg
a képesség.

Másodszor szükség van arra, hogy
az író merjen ítélni is. Igen, ítélni,
mert az író — bíró! Eltéli a régít
és rosszat, jogához juttatja az újat
és jót. Aki csak tanúskodni jön az
irodalomban és nem meri, vagy nem
bíra pártját fogni a jövőnek, nem
mer, vagy nem akar pálcát törni az
elavult fölött, az nem igazi író, leg-
feljebb nyersanyagot, riportanyagot
tud hordani az irodalom számára.
Költeni annyi, mint a jövőbe mu-
tatni. Amikor felszabadulásunk meg-
nyitotta az utunkat a jövőbe, egyben
új kapukat tárt ki irodalmunk előtt
is. Szabadságunk első évtizedében
még sokan megtorpanak és kapu kü-
szöbén. Második évtizedünkben már
ne legyen ilyen megtorpanás.

De nem elég az igazságot tud-
ni, sőt még a kimondására való bá-
torság is könnyen az ellenkező ered-
ményre vezethet, mint amit az író

akar, ha az író nem tudja biztosítani
azt, hogy az olvasóban a mű elolva-
sása után ugyanaz a kép keletkezzék
az igazságról, amely az íróban élt.

Ez pedig megköveteli, hogy az író
közel érezze magát az olvasójához,
ismerje esze járását, szíve dobogá-
sát. De megköveteli azt is, hogy
rendelkezzék a mesterségbeli tudás-
sal, amely szükséges ahhoz, hogy
teljes egészében és torzulás nélkül
tudja átültetni az olvasóba a mon-
danivalóját.

A felszabadulás és az azt követő
fejlődés megadta a lehetőséget, hogy
olyan közel jussunk olvasónkhoz —
aki ma már maga a nép — mint
soha azelőtt. Aki nem élt ezzel a
lehetőséggel, annak írói értéke,
igazmondó képessége sínylette meg
ezt a mulasztást.

Ami az író mesterségbeli tudását
illeti, ezt hajdan csak holmi ügyes-
ségek és fogások halmazának tekin-
tettük. Ma, elsősorban a marxista-
leninista esztétikára támaszkodva
tudjuk, hogy az író egész embersé-
ge, a fejlődéshez való viszonya is
mélysegesen befolyásolja a mester-
ségbeli tudást. Aki nem látja tisz-
tán a világot, az az írónemesség
titkaiba sem tud behatolni. De aki

nem tanulja meg mindazt, ami a
mesterségben megtanulható, az hiába
akar valódi igazságokat hirdetni,
fegyvere csütörtököt mond és még
jó, ha nem sül el visszafelé. A di-
lettantizmus, a sematizmus, a dekl-
arálás — ábrázolás helyett, a tanu-
latlan öseredetieskedés olyan írói
vétkes, amelyek soha, semmilyen
körülmények között nem egyeztet-
hetők össze az igazmondással.
Hányszor vonjuk kétségbe az író
jósándékát, pedig a hiba az írói ké-
szültségében van, ami természetesen
az eredményt nem menti. Mestersé-
gében képzetlen író éppúgy képte-
len az igazságot hirdetni, mint a te-
hetségtelen. A tehetséges íróknak
azonban a felszabadulásunk terem-
tette helyzet, a párt útmutatása és
a haladó világirodalom példája le-
hetővé teszi, hogy — nemzeti ha-
gyományainkra támaszkodva — az
írói tudás legmagasabb csúcsáig
küzdje fel magát. Hiszünk, hogy a
megkezdett úton tovább haladva a
mi íróink is el fogják érni ezeket a
magaslatokat.

Minden magyar íróknak féltett kin-
cse, vágyának tárgya irodalmunk
nemzeti egysége. A felszabadulás

(Folytatás a 2. oldalon.)

A HÉT FILMJEI

HINTÓNJÁRÓ SZERELEM

Amilyen rokonszenves ennek a filmnek elébe bocsátott rövid párszavas bevezetése (melynek erőteljes hangszíne és ízes magyar hanglettelésében a szerző előbeszédét véljük felismerni) — olyan kellemesen hat maga a filmjárték csaknem minden részlete. Felidézi annak a nyári napnak derűjét, amikor, mintegy másfél évvel ezelőtt az Irodalmi Újságban megjelent Urbán Ernő novellája, a *Hintónjáró szerelem*. Már maga ez a cím is valami friss ritmusba lendítette az olvasót. A „szerelem” addig ugyanis nem igen merészkedett új irodalmunk területére, művek címébe még kevésbé. Dehát az igazi író nem jár behúnyt szemmel az ifjú szerelmek virágos szegélyes — olykor tövises — útvesztőiben sem.

Urbán Ernő temperamentumánál és alapjában derűs léletszemléleténél fogva új hangot ütött meg próza-irodalmunkban. Azóta a tilinkozó más hangszerekkel megerősítve, hatalmas zenekarra öblösödött — persze nem anélkül, hogy olykor ne bánson benne hol a hosszantartó „uniszónó”, hol a fűlért dísznanciacia. De, mindent egybevetve bizonyos, hogy irodalmunk sok új színlel, hanggal gazdagodott és ideig-óráig tartó megtorpanások után is futja erejéből új meg új nekilendülésekre, továbbhaladásra, mindinkább táguló valóságsemeléttel egyre komolyabb és felelősségteljesebb feladatokat vállalására.

Urbán Ernő sem maradt az együgyű és passzív Peczőli Vilmoska holdvilágos szerelmének rajzáján; a novella cselekményében harcias, életrévaló, önállóságra is képes leányzóvá fej-

lesztette, olyanná, akit nemcsak a szerelem bódulata, de a józan belátás is a szövetekezeti gazdálkodás mellé állít. Csakhogy amíg egy jó novella eljut odáig... hogy *ugyanolyan jó film* váljék belőle, ahhoz másfél esztendő sem sok. Elégedjünk meg azzal, hogy a Hintónjáró szerelem nézői így is önfelédten elszórkognak a film számtalan kedves, vidám jelenetén, az írói és rendezői ötletek kimeríthetetlen sokaságán, a szép hazai tájfelvételeken, a szereplők tehetséges játékán, az egész filmből áradó jókedvű, okos humoron, ami csak itt-ott (például a tánckepek fölösleges elnyújtásában) válik erőltetetté.

Fónay Márta, akit Peczőliné ifjasszony szerepében a rendező — a szatirikus mondanivaló kedvéért — majdnem agyonra táncoltat, kitűnően személyesíti meg a hiú, magakellett, de amellet naivul korlátolt — tehát nem sántánian gonosz — falusi „nagysága” mai változatát. Játéka mérték-tartó és lényének természetes, szinte öntudatlan humora izessíti. Makláry Zoltán, aki a kackiás menyecske papucsá alatt gyümölcészekedő Peczőli gazdát, Bihari József, aki a TSZCS lovainak, de még inkább a kollektív gazdaság becsületének, jóhírének indulatlan őrizőjét alakítja — egyaránt pompás színészi teljesítményt adnak. Pécsi Sándornak jut a mindent eligazító és rendbehozó tudós agronómus professzor szerepe, aki nemcsak a szövetekezeti és egyéni gazdálkodás vizsályát oldja meg, hanem a két ifjú szerelmeit is összeboronálja. Bánhid, Szemethy és még többen akik szintén a meglelt emberek, ita-lozásban is tapasztalt öregek többé-

kevésbé mulatságos alakjait formálják, mindannyian kitűnően élénkítik a kedélyes humorban bővelkedő jeleneteket. Ezek körül nincs is hiba. Inkább a fiatalok „harcterén” fenyegeti az őszinte érzelmeik ábrázolását a hamisan ható érzélgősség, a régi népszínművekből ismert „dévajkodás” és „haragszom-rád” nem egy sablonja. Szirtes Adám a kiváló és már gyakorlott színész inkább ki tudja kerülni ezeket a botlatókat, de a nagyfiatal és valóban bájos Medgyesi Máriának még meg kell tanulnia (vagy gondos tehetség-ápolással meg kell őt tanítani) hogy a filmvásznon még más is legyen, mint szép. Embernek is legyen vonzó és élettársul megkívánásra méltó, mert máskülönben a párja iránt is csökken a néző érdeklődése, sőt akarata-lanul átterelődik a komikus „negatív” figurára, akit egyébként Sinkovics Imre kifogástalanul megjátszott.

Ugyancsak derék alakítás a Kiss Manyi, a közügyekben, szívügyekben egyaránt okosan tájékozódó „párttitkárné” — ahogyan a szövetekezeti tagság, sőt a filmszereplőket szelle-mesen karikírozó, ügyesen szemlélet-tető „színpad” is nevezi. A felvéte-kek helyenként megmutatkozó gyen-geségeért nem egyedül Badal János felelős; ezúttal nyilván a minden-áron fényűző rendezés hozta létre a néha túlzásfolt és ezért keveset mondó képeket. Farkas Ferenc ze-néje finoman vezeti be és helyesen, csak tisztes távolból kíséri a cselek-ményt. A közönség pedig kimondta véleményét erről a kedves, vidám, új magyar filmről: jól mulat rajta és nem is kell ezért restelkednie.

Lányi Sarolta

ÉRETTSÉGI BIZONYÍTVÁNY

Fiatlokról — fiataloknak szól a legújabb színes szovjet film, az *Érettségi bizonyítvány*. Kockáin a szovjet diákélet szívderítő élményei, ünnepei és hétköznapijai elevenednek meg. Hőse Valentyin Lisztovszkij, a gyár főmérnökének érettségi előtt álló fia, tehetséges, sokszínű egyéniség, akit azonban megszállt a jólét, osztálytársai felett érzett szellemi fölény, s beképzeltségében elszakad a közösségtől. Hanyaggá, gögőssé válik, önként vállalt komzszomol-kötelessé-gét elhanyagolja, elbizakodottságában megsérti, elriasztja a tanári hivatás-tól az iskola legfiatalabb tanárnőjét, Natasa Jakovlevát. Társai csakhamar úgy érzik, csordultig telt a pohár Lisztovszkij vétkeivel. Fegyelmű elé állítják és kizárják a Komzszomol-ból. A nézőnek már-már úgy tűnik, az elkövetett hibák — egy értékes jellem kisliskálási — végképp elzárják a fiú előtt azt az utat, amely visszavezet társaihoz. Az elhamarkodott ítéletet végül is a felsőbb komzszomol-szervek helyesbítik, s így Valentyin a sikerült érettségi után társaival együtt indul az egyetemi felvételi vizsgára...

A történet így dióhéjban keveset ad vissza a film lényegéből, s nem derít fényt arra, hogy az eléggé szokványos cselekmény mögött a film alkotói — Geraszimov forgatókönyvíró és Lukasevics rendező — rendkívül lényeges erkölcsi és társadalmi

problémák felvetésére vállalkoztak. Lányomnak mondom és menyem érten belőle — ők az ifjúsághoz szólnak, de nem egy ponton a felnőttek is okulhatnak belőle.

A film alkotói a többi között dicséretreméltó bátorsággal vetették fel a vezetőket, tekintélyes emberek, gyermekeire leselkedő morális veszélyeket. Lisztovszkij, aki úgy véli, csak egy szavába kerül, hogy apja autójával kirándulás után a hegy lábánál; hogy a gyár — ugyancsak édesapja szavára — felszerelje az iskola technikai körét; aki megszokta, hogy minden kívánsága azonnymában teljesedjék — nehezebben érti meg a közösség követelő szavát, nehezebben veti alá magát a közösség fegyelmének. Hozzájárul ehhez a tehetség vélt előjoga is. Lisztovszkijnek nemcsak az intelligencia, de a beképzeltség is sugárik arcáról. Beszédes, büszke, szép szeme, mintha arra intené társait: „engem más fából faragtak, többet érek nálatok, s jaj annak, aki szárnyaim gúzsbakóti”. Persze, való-jában nem erről van szó. Nem ért-hetünk egyet a Színház és Mozi bírálójával, aki szerint a Komzszomol-szervezet, a környezet megfakítja Valentyint, s típus-fiatalt akar faragni belőle. Igaz, Valentyin egy ideig maga is így érzi, de lépésről lépésre, saját kárán rádöbben arra, hogy az önként vállalt, öntudatos fegyvelem nem gúzsbakót, hanem szárnyat ad a közösség azzal, hogy megzabolazza,

egyben helyes útra is irányítja képességeit.

Más kérdés persze az, és ebben van a film másik érdeme, hogy Geraszimov, a szocialista humanizmus nevében bírálja is a fiatalok indokolatlan merevségét, elhamarkodott ítéletét. Félreérthetetlenül elítéli Zsenyát, az egyébként példamutató Komzszomol-titkárt, aki mikor Valentyin hibát követ el, megtevéd — erkölcsi követke-telesekkel és frázisokkal takarózva cserbenhagyja barátját.

Gondolatgazdag, fordulatos, vidám filmnek indul az *Érettségi bizonyítvány*, kár, hogy a konfliktus kielezésének drámai pillanataiban a lendület alábbhagy. Mégis, fogatékosságai ellenére is két kellemes órát szerez a nézőnek. Abban, hogy ez így van, a szerzőn és rendezőn kívül Lisztovszkij játszó Lenovojnak van legnagyobb része. Alakításában ott lóg az ifjú szerelem, a lelkesedés tüze, ott izzik a sértett ifjú keserűsége — s közben mindvégig igazán fiatal, kamasz marad. A Lisztovszkij magyar hangját játszó Kálmán György mindvégig követni tudja a szovjet színész szárnyalását. Kettőjük alakítása meg ott is meggyőzi a nézőt, ahol a forgatókönyv színvonala esik. Az operatőr, Seinyin, különösen a szovjet diákélet ünnepnapjainak, vidám képeinek bemutatásánál, a jelmezben és hegyezésben fényképezésénél adott sokat a film megérdemelt sikeréhez.

Földes Anna

Tíz esztendő előtt a felszabadult város színházra éhes népének az első műsoros estét a Magyar Színházban tartották meg.

Fűtve nem volt, egymást melegítette a sok szorongó ember. Megkopaszta, díszétől megfosztva állt a színház. Nem volt búfé, nem volt ruhatár. Ruhatár hiába is lett volna, az emberek télikabátban ültek, sokan rongyosan, kopottan, úgy, ahogy a pincéből előbújtak. És mégis szebb volt ez a nézőtér, mint a leg-pompázatosabb díszelőadásé. A felszabadult emberek boldog hevülete fűtötte és ragyogta be a termet. Amikor felment a függöny, az emberek egymásra néztek és sirtak, örömkönyveket ontottak.

Göbbi Hilda lépett a színpadra, sötétkék szoknyában, szép fehér blúzban és szavalni kezdte Ady Endre versét:

Vörös jelek a Hadak útján:
Hunniában valami készül.
Rongyos hadak, roppant hadak
Sereglenek vigan, vitézül.
Máma Tűzország Magyarországra
Fagyott testét a láng befutja.
Csoda esett, Földre esett
Benépesült a Hadak útja.

Hálás csöndességben ült a tömeg a színházban. Csak percek múlva ócsudtak föl az emberek, s kezdtek tapsolni. Adyt ünnepeleék-e? — vagy a művésznőnek szólt ez a meleg éi- ismerés? Az arcok kipirultak, első-sorban a Szabadságot ünnepeleék. A fásultságot elfűjték, éledni kezdtek az emberek, újbólni kezdett az élet.

TÍZ ÉVE

Hohó, ez nem a vég volt, a reménytelen kétségbeesés hangulata, csak most kezdődik előlrol az egész nagy, az egész új élet.

Kint az utca már nem tűnt kietlennek!

Valaki belekiabálta a sötét estébe:
Vörös jelek a Hadak útján:
Hunniában valami készül.

Szóltak az ágyúk, a szép szavak szállni kezdtek, néhány ilyen hang és föltamadunk...

Egymásután nyíltak a színház-zak: elősnek a Nemzeti Színház — a Magyarban. Első előadásul a Bánk bánt játszották. Csupa klasszikus darab: a Figaro házassága, Shaw Szent Johannája, Moliere, Szimonov: Orosz emberek-je, Gogol Revizora. A Nemzeti Színház Kamaraszínház az Andrassy úton a „Tartuffe” és az „Özveggy Karnyóné” után két egyfelvonásost játszott. Az egyik a Medve, Csontos Gyula utolsó szereplésével, a másik a Dohányzás ártalmasságáról, Törzs Jenő felejthetetlen előadásában, szerepében szinte haldokolt az átéléstől. Rögtön utána Rachmanov híres színműve, a Viharos alkonyat került színre Major Tamás, Ladomerszky Margit és Peti Sándor előadásában.

A Madách Színházban a „Pionir” és az „Ak és az emberek” után a Ludas Matyi, majd Shaw Meg-tört szivek háza című kései műve és Shakespeare Tévedések vigjátéka volt műsoron.

A Vigszínház első előadásul Gorkij „Ejjeli menedékhely” című remekművét hozta olyan előadásban, amilyen az akkori sok nehézség közepette lehetséges volt.

A bemutatónapján ment föl elő-ször a vasfüggöny, és előadás előtt néhány perccel még kalapáltak a színpadon. Két zenés vigjáték fejezte be a csonka szezon, délután fél 5 órakor kezdődő előadásban, az egyik a „Kis Katalin” című operet-teske. (Horváth Jenő muzsikájával), a másik a „Nebántsvirág” című ope-rett, Hervé zenéjével és Németh Marika első föllépésével.

A Művész Színház első darabjai: Steinbeck: „Lement a hold” és Mol-nár Ferenc három egyfelvonásosa.

A színházokban általában bizony-talanság uralkodott, a darab válasz-tás terén, kivéve a Nemzeti Szín-házat, amely három helyen gondos-kodott a közönség tanításáról, szó-raztatásáról.

Ezek voltak a felszabadult város színházainak első kezdő lépései. Ma, tíz év távlatából már csak em-lék ez a kezdeti küzdelem. Emlék, de emlékeztető is a színházak dol-gozóinak, vezetőinek, akik ma mind-ent megkapnak, amire színháznak, színjátszásnak csak szüksége lehet. Pazar kiállítás, sokszor túl pazar kiállítású előadások fejejtetik a tíz év előtti első lépések küzdelmeit. A mai színházvezetés gondja talán csak a darabok kiválasztására, az írók színpadra nevelésére összponto-sul.

Jób Dániel

Nyolcvanegy film a Szovjet Film Ünnepén

1948 óta minden évben megrendezik a Szovjet Film Ünnepét. Ekkor kerülnek a mozi-látogató közönség elé az év kiemelkedő szovjet filmjei és felújítják azokat a nagyszerű szovjet filmeket, amelyek annyi felejthetetlen estén szereztek művészi élményt a nézőknek, segítettek az ifjúság nevelését, példaképeket állítottak a magyar dolgozók elé a szocializmus építésében.

Az idei szovjet filmhétnek különös jelentőséget ad az, hogy a SZKP XIX. kongresszusának határozata után fokozott lendületet nyert szovjet filmgyártás új szakaszának első kiemelkedő filmjeit most mutatják be először Magyarországon. 1955-ben mintegy hatvan új film kerül a szovjet közönség elé. Ezek közül hatot láthatunk a március 10—23-ig tartó Szovjet Film Ünnepén. A hat új film mellett 75 régi, nagy sikert aratott filma-kötést újítanak fel filmszínházaink.

A bemutatásra kerülő hat film közül a legnagyobb érdeklődésre a Kocsetov ismert regényéből készült Zsurbin család című film tarthat számot. Ez a film sikerrel valósítja meg a munkásosztály életének hiteles ábrázolását. Rendezője I. Heific (aki többek között az emlékezetes Kormány tagja c. filmet is rendezte), szereplői a magyar közönség által

is jól ismert színészek: Borisz And-rejev, Lukjanov, Klara Lucsko, Kadcsonyikov stb. A 13-as számú ügynök című film Jarovszlav Galannak, a külföldi diverzánsok és kémek ellen harcoló nagy ukrán írónak állít méltó emléket. A film főszereplője Bondarczuk. „A bátorság iskolája” Arkagyij Gajdar: Iskola című önéletrajzi műve alapján készült. Egy fiatal fiú fejlődését mutatja be, aki partizánként harcol a Nagy Októberi Szocialista Forradalom idején. Csodálatos felvételeket látnak a közönség az Óserdő foglyai című izgalmas filmben, amely a bjelorusz őserdőkben játszódik. A film egyik gyermekfőszereplője az Első osztályosokból ismert Natasa Zasczipana. Mind a négy film magyarra van szinkronizálva. Rajtuk kívül két orosz nyelven beszélő film kerül még bemutatásra: a Modern kalózok című tengerészfilm és A tör című film, amelyben úttörők lepleznek le egy volt fehérgárdistát.

A Szovjet Film Ünnepének megnyitója március 9-én lesz Budapesten, amikor „A Zsurbin család”-ot mutatják be díszelőadás keretében. A továbbiak során matinékon ismer-tetik a szovjet filmművészetet és több mozi előcsarnokában rendeznek képekkel illusztrált kiállítást a szovjet film fejlődésének útjáról.

Szikra könyvek a felszabadulásról

Hazánk felszabadulásának 10. évfordulójára több új könyvet ad ki a Szikra Könyvkiadó. Az évfordulóra megjelenő munkák egy része azt a hősi harcot tárja fel, melyet dolgozó népünk legjobbjai folytattak a náci- és nyilas rémuralom ellen, hazánk szabadságáért, függetlensége kivívásáért. A kiadványok másik csoportja a szovjet hadsereg felszabadító harcainak és a nemzeti újjászületés eseményeinek ismertetését és elemzését nyújtja az olvasó-nak.

Régi adósságot ró le a kiadó a magyarországi partizáncsoportok tevékenységét és harcait bemutató sorozat kiadásával. Az egyes csoportok-ról szóló színes és izgalmas könyveket a harcok részesei, az egykori partizánok írták. Az elsők között jelenik meg Fehér Lajos könyve a budapesti partizánok harcairól, majd ezt követi a miskolciak, újpestiek és a szovjet partizáncsoportok harcoló magyarok hősi tetteiről szóló kötetek kiadása.

Az ország felszabadulásának és nemzeti újjászületésének történetével három kiadvány foglalkozik. A szovjet hadsereg magyarországi hadműveleteiről szóló könyv feleleveníti a tisztántúli hadműveleteket, a budapesti ostrom, a balatoni védelmi hadműveletek és a Magyarország teljes felszabadítását eredményező befejező hadműveletek katonai és hadászati eseményeit. Nemes Dezső új könyve Magyarország felszabadításának ismerttetése mellett részletesen foglalja közre a Horthy-rendszer háborús fe-

lelősségének kérdésével, ismerteti a kommunista párt tevékenységét a második világháború idején, foglal-kozik a partizáncsoportok tevékenységével, s történeti irodalmunkban először tárja fel az Ideiglenes Nemzetgyűlés tevékenységének adatait és tényeit.

Felszabadulásunk történetének alaposabb tanulmányozását segíti elő a felszabadulás és nemzeti újjászületés fontosabb eseményeit tükröző kora-belí iratok tartalmazó „Dokumentumkötet”.

„Az ezeréves jussért” címmel foglalta kötetbe a Szikra a Szabad Föld 1948. évi nagy pályázatán beérkező pályaművek legjobbjait a földre-formról.

A napokban megjelent Vas Zoltán-nak „A fény felé” című műve is, melyben a szerző regényszerűen írja le a forradalmi szocialista ifjúság első világháború alatti tevékenységét, szerepét a Tanácsköztársaság idején, majd az ellenforradalmi rendszer első éveiben.

A második világháború idején mártírhalált halt hős kommunista lánynak, Braun Évának állít méltó emléket Kántor Zsuzsa Feledhetetlen ifjúság című könyve.

„Hősi harcok emlékei” címmel 50 régi munkásmozgalmi harcoss vissza-emlékezései jelennek meg. E kötetben egyszerű földmunkások, dolgozó parasztok, munkások és mozgalomban résztvevő régi harcosok szólnak meg, emléket állítva annak a hősi harcoknak, melyet a dolgozó nép legjobbjai vívtak saját felszabadulásukért.

(Folytatás az 1. oldalról.)

minap elhangzott szavai után semmi kétség sem maradt afelől, ki ves-zélyezteteti és ki védi meg a békét. Az atomháború propagálói gyűjtik Nyugat-Németországban ugyanazo-ka a hivatásszerű tömeggyilkosokat, akiket tíz évvel ezelőtt a Szovjet Hadsereg söpört ki fővárosunk terü-letéről. Tudjuk, hogy a béke erős és a merénylet nem fog sikerülni. De azt is tudjuk, hogy csak minden békét akaró erő egyesítése vezethet teljes sikerre. Mi egyetlen magyar író sem tartunk olyan jelentékte-len erőnek, amelyről a békeharc le-mondhatna. Ellenkezőleg: hisszük, hogy a mi körünkben még igen nagy kihasználatlan erőforrások vannak, amelyeket a béke megvédéséért harcra lehet és harcra fogunk állít-tani.

Tegyen tehát minden magyar író az öröme és a hálának ezen a szép ünnepén szent fogadalmat, hogy alkotói erőt, harci képességet min-dig és minden körülmények között a haza és a béke szolgálatába állítja. Ezzel az elhatározással lépünk át azt a küszöböt, amelyen túl szabad életünk második évtizede vár reánk!

Molotov szovjet külügyminiszter